

UCHUVCHISIZ UCHUVCHI APPARATLARNING HUDUDLARNING XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI

*HBF YBT HM- Havo bo'shlig'idan foydalanish
yagona boshqaruv tizimi hududiy markazi
701 HBF YBT HM katta shturmani (uchib o'tishlar bo'yicha)
Turdiyev Doston O'ktamovich*

Annotatsiya. Ushbu maqola uchuvchisiz uchuvchi apparatlarning muhim rolini o'rganadi, odatda dronlar yoki uchuvchisiz uchish apparatlari mamlakat havo sarhadlarining yaxlitligi va xavfsizligini himoya qilishda. Bu dron texnologiyasining turli xil qo'llanmalariga va ularning hududlarning xavfsizligi va suverenitetini ta'minlashga ta'siriga oydinlik kiritadi.

Kalit So'zlar: Uchuvchisiz uchuvchi apparatlar, havo bo'shlig'i xavfsizligi, kuzatuv, masofadan zondlash, ma'lumotlar yig'ish, monitoring.

Texnologiyalarning jadal rivojlanishi hayotimizning turli jabhalarida, shu jumladan hududiy xavfsizlikka bo'lgan munosabatimizni o'zgartirishga olib keldi. Uchuvchisiz uchuvchi apparatlar odatda dronlar yoki kvadrakopterlar sifatida tanilgan, havo hududining xavfsizligi va yaxlitligini ta'minlash uchun bebaho vositalar sifatida paydo bo'ldi. Ushbu maqola UUALarning hududlarni havo maydonini nazorat qilish, ma'lumotlarni yig'ish va monitoring qilishda qo'llash orqali himoya qilishdagi muhim rolini o'rganadi.

Odatda uchuvchisiz uchish apparatlari yoki dronlar deb ataladigan uchuvchisiz uchuvchi apparatlar turli hududlarning xavfsizligi va xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu borada ularning ahamiyatini beqiyos hisoblanadi. Uchuvchisiz samolyotda hududlarning havodorligini (xavfsizligi va kuzatuvini) ta'minlashda muhimligini ta'kidlaydigan ba'zi asosiy fikrlar:

Chegara xavfsizligi: UUALar davlat chegaralarni kuzatish va ularni xavfsizligini ta'minlash uchun keng qo'llaniladi. Ular piyoda chegarachi askarlari orqali erishish qiyin bo'lgan keng va chekka hududlarni qamrab olishi mumkin. Haqiqiy vaqtda kuzatuvni ta'minlash orqali dronlar noqonuniy chegara buzilishlarini, kontrabanda va boshqa xavfsizlikka tahdid soluvchi holatlarni aniqlash va oldini olishga yordam beradi.

Terrorizmga qarshi kurash: uchuvchisiz samolyotlar terrorizmga qarshi kurashda muhim vositadir. Ular razvedka ma'lumotlarini yig'ish, maqsadni aniqlash va terrorchilik faoliyatini kuzatish uchun joylashtirilishi mumkin. Bu tahdidlarni kuchayishidan oldin ularni zararsizlantirish qobiliyatini oshiradi.

Qidiruv va qutqarish: dronlar qidiruv-qutqaruv ishlarida, ayniqsa, falokatga uchragan hududlardagi operatsiyalarda samarali vositadir. Ular tezda katta maydonlarni o'rganishlari, tirik qolganlarni topishlari va zarar darajasini baholashga yordam berishi mumkin, bu esa yanada samarali va maqsadli evokuvatsiya qilishni ta'minlaydi.

Yovvoyi tabiatni muhofaza qilish: UUAlar yovvoyi tabiatni kuzatish va brakonerlikka qarshi harakatlar uchun ishlatiladi. Ular qo'riqlanadigan hududlarni qo'riqlashi, hayvonlarning harakatlarini kuzatishi va yo'qolib borayotgan turlarni himoya qilish uchun muhim ma'lumotlarni taqdim etishi mumkin.

Atrof-muhit monitoringi: dronlar o'rmon yong'inlari, ifloslanish va o'rmonlarning kesilishi kabi atrof-muhit sharoitlarini kuzatish uchun ishlatiladi. Ular erta ogohlantirish tizimlari uchun muhim ma'lumotlarni taqdim etadi va ekologik inqirozni oldini olishga imkon beradi.

Infratuzilmani tekshirish: UUAlar elektr uzatish liniyalari, quvurlar va ko'priklar kabi muhim infratuzilmani tekshirish uchun ishlatiladi. Ular xavfsizlik va samaradorlikni oshirib, xavfli cho'qqilarni zabt etish uchun insonlarga ehtiyoj sezmasdan borish qiyin bo'lgan joylarga kirishlari mumkin.

Qishloq xo'jaligi va ekinlarni boshqarish: dronlar aniq qishloq xo'jaligida ekinlarning sog'lig'ini kuzatish, zararkunandalarni aniqlash, sug'orish va o'g'itlashni optimallashtirish uchun ishlatiladi. Bu ekinlar hosildorligini oshirish va dehqonchilikning atrof-muhitga ta'sirini kamaytirishga yordam beradi.

Tabiiy ofatlarni baholash: bo'ronlar, zilzilalar yoki toshqinlar kabi tabiiy ofatlardan so'ng, dronlar zararni tezda baholashi va favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish va tiklash ishlari uchun qimmatli ma'lumotlarni taqdim etishi mumkin.

Huquqni muhofaza qilish: ichki ishlar bo'linmalari dronlardan turli maqsadlarda foydalanadi, jumladan, ommaviy tadbirlar paytida olomoni kuzatish, baxtsiz hodisalarni oldini olish va jinoyat joyini tahlil qilish. Dronlar vaziyatdan xabardorlikni va dalillarni to'plashni kuchaytiradi.

Ilmiy tadqiqotlar: olimlar UUA samolyotlaridan iqlim o'zgarishini o'rganish, yovvoyi tabiat migratsiyasini kuzatish va arxeologik joylarni xaritalash kabi turli tadqiqot maqsadlarida foydalanadilar. Dronlar ma'lumotlarni to'plashning tejamkor va ananaviy bo'lmagan usulini ta'minlaydi.

Kuzatuv va razvedka: harbiy havo kuchlari va razvedka idoralari uchuvchilari va xodimlarini hayotini xavf ostiga qo'ymasdan dushman pozitsiyalari va faoliyati to'g'risida ma'lumot to'plash uchun razvedka missiyalari uchun dronlarni joylashtiradilar.

Uchuvchisiz uchuvchi apparatlar yoki dronlar keng ko'lamli dasturlarda iqtisodiy, real vaqtda monitoring va ma'lumotlarni yig'ish imkoniyatlarini ta'minlash orqali hududlarning (xavfsizligi va kuzatuvini) oshiradigan ko'p qirrali vositalardir.

Ularning uzoq yoki xavfli hududlarga kirish, qimmatli ma'lumotlarni to'plash va turli missiyalarda yordam berish qobiliyati ularni hududlarni samarali himoya qilish va boshqarish uchun ajralmas qiladi.

Hududlarning havo orqali himoya qilishda UUALardan foydalanish qiyinchiliklardan xoli emas. Maxfiylik bilan bog'liq muammolar, tartibga solish masalalari va noto'g'ri foydalanish ehtimoli hal qilinishi kerak bo'lgan muhim omillardir. Biroq, mas'uliyatli va axloqiy jihatdan foydalanilganda, UUALar hududiy xavfsizlik va atrof-muhit monitoringini kuchaytirish uchun bebaho vositani taklif etadi.

Xulosalar

Uchuvchisiz uchuvchi apparatlar yoki dronlar hududlarni havo orqali xavfsizligi va farovonligini ta'minlashda ajralmas aktivlarga aylandi. Kuzatuv, masofadan zondlash va ma'lumotlarni yig'ish orqali UUALar havo bo'shliqlari orqali yaxshiroq boshqarish, atrof-muhit monitoringi va umumiy hududiy xavfsizlikka hissa qo'shadi. Texnologiya rivojlanishda davom etar ekan, hukumatlar va tashkilotlar uchun normativ va huquqiy muammolarni hal qilishda UUAning barcha imkoniyatlaridan foydalanish juda muhimdir.

- Ishlab chiqish va havo bo'shliqlaridan foydalanishda UUA samarali foydalanish uchun keng qamrovli qoidalarga va ko'rsatmalarni amal oshirish.
- Kuzatuv va ma'lumotlarni yanada samarali yig'ish uchun UUA imkoniyatlarini oshirish uchun tadqiqot va ishlanmalarga mablag' ajratish.
- O'zaro xavfsizlik va ekologik manfaatlar uchun UUA tomonidan to'plangan havo hududi ma'lumotlarini almashish bo'yicha xalqaro hamkorlikni rivojlantirish.
- Maxfiylik muammolari va potensial noto'g'ri foydalanishni hal qilishda UUALarning ijobiy ta'siri haqida jamoatchilikni xabardor qilish.

Xulosa qilib aytganda, UUALar hududiy havo hududini himoya qilish va ekologik barqarorlikni ta'minlash uchun muhim vositadir. Mas'uliyatli va strategik foydalanish orqali biz ushbu qurilmalarning kuchini hududlarimizni himoya qilish va xavfsiz va farovon kelajakni ta'minlash uchun ishlatishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligining Patrul-post xizmati va jamoat tartibini saqlash bosh boshqarmasi to'g'risidagi Nizomi (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 5-yanvardagi PQ-2940-son qaroriga 1-ilova)
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" farmoni
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 26-martda "Jamoat xavfsizligini ta'minlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasida ichki ishlar

organlari faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6196-son Farmoni

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 10-apreldagi "Ichki ishlar organlari faoliyati samaradorligini tubdan oshirish, jamoat taribini, fuqarolar huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ishonchli ximoya qilishni ta'minlashda ularning mas'uliyatini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida" PF-5005-son Farmoni

5. O'zbekiston Yuridik ensiklopediyasi

6. Sharipov S. "Ichki ishlar organlari patrul-post xizmati saf bo'linmalarining faoliyatini boshqarishni takomillashtirish" Diss.-2021/156-44